

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Boșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“
Miercurea, „Cassa de păstrare“ Seliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economul“,
„Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănițerul“, „Hațegana“, „Hondoleana“, „Humedoara“, „Iulia“, „Lipovana“, „Lugoșana“, „Lucea-
fărul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“, „Patria“, „Plugarul“,
„Poporul“, „Racoțana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Selăgeana“, „Sentinela“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“, „Timișana“, „Ulpiana“,
„Victoria“, „Vlădeasa“ și „Zlăgnea“.

Prețul de prenumarare:
pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 8 August 1903.

Nr. 32.

Agitațiuni contra băncilor noastre.

Am arătat în numărul nostru trecut, cum luptă presa șovinistă maghiară din țeară cu armele minciunii și calomniei contra băncilor noastre, pogrindu-le în tot chipul și alarmând contra lor lumea neorientată. Avem acum înainte-ne iarăși două diare „patriotice“, cari de asemenea se ocupă cu cunoscuta lor „bunăvoință și obiectivitate“ de băncile românesci și săsesci.

Concluziunea la care ajung numitele diare în expunerile lor tendențioase, firese, nu este alta, decât că băncile nemaghiare din țeară, în deosebi cele românesci și săsesci, sunt deadreptul periculoase societăți maghiare și patriei, deci provoacă societatea maghiară, băncile mari din capitală, ba până și guvernul, ca întru paralisarea tendințelor dușmănoase ale băncilor naționalităților să inaugureze, cât mai grabnic, o puternică acțiune de salvare a elementului maghiar, afirmativ periclitat în existența sa.

Iată cum tractează chestiunea, ce ne preocupă, „Szegedi Híradó“, care publicând o serie de articole asupra „Chestiunei naționalităților“ serie între altele:

„Un factor impunător este capitalul. Axioma socialiștilor francezi, că în ziua de azi indivizii și societatea sunt impersonale, capitalul din contra este personal, este fără indoială exagerată, dar exprimă cu toate acestea o idee puternică și mult apropiată de adevăr.

Și tocmai pentru aceea nu trebuie motivat mai de aproape, ce putere mare represintă capitalul.

Intabulări de câte-va mii de coroane din partea unei bănci românesci, săsesci ori slovăcesci, formează o primejdie mai mare, decât o sută de discursuri rostite de o sută de agitatori.

Nu la câte-va mii, ci cel puțin la horibila sumă de 120 de milioane coroane se urcă datorile, ce le au proprietarii nostri maghiari, și anume 9 din 10 părți micii nostri proprietari, pe la institutele de bani ale naționalităților.

Canaanul Ungariei: Banatul, apoi Alföld-ul ungar și mai cu seamă partea sudică a acestuia, precum și comitatele maghiare de dincolo de Dunăre formal le-au pungășit naționalitățile.

În arșița luni lui Iuliu sună coasa, șueră secerea... și se adună stogurile de bucate. Numai cât nu pe seama noastră, ci pe seama nemților și a valachilor. Am devenit tributari băncilor naționalităților.

Iar aceleia, care nu crede, îi vom arăta și cifre, milioane și milioane.

Ar fi prea mult, dacă am vrea să ilustrăm aci cu cifre munca de subminare a fie-cărei bănci de ale naționalităților în parte. Cu ocaziunea aceasta ne vom ocupa exclusiv numai cu institutele de bani române, pentru-că după ele se pot trage concluziuni și cu privire la celelalte și fiind-că băncile românesci înterează mai mult ținutul nostru. Este cunoscut faptul înspăimântător, că băncile românesci și mai cu seamă cea mai grasă dintre acestea „Albina“ din Sibiu, și-a întins mrejele dealungul Tisei și în deosebi în comitatele Bács și Torontál. Legătura, ce o susțin băncile românesci una cu alta, sau mai bine dis faptul că băncile românesci sunt toate de aceeași pănură, nimic nu o caracterizează mai bine, decât împregiurarea, că ele se pot lăuda cu succesele lor, nu tocmai de desprețuit, într'un almanach special, numit: „Anuarul Băncilor Române“.

Acest escelent „Anuar“ apare în fie-care an în Sibiu, adevă în „Nagyszeben“. În anul acesta publică situația a nu mai puține, decât a 83 institute de bani române. Aceste institute minunate se sporesc în Ardeal, ca ciupercile, și sunt în parte preponderantă societăți pe acțiuni și numai 1/4 din ele sunt însoțiri, cari lucră în vederea unor dividende mai mici.

Sunt și institute de acelea — „Patria“ din Blaj — care a plătit acționarilor săi în anul trecut o dividendă de 13%.

Este de prisos a reproduce toate datele Anuarului; aserțiunile noastre le dovedesce deajuns statistica de mai jos“.

Acı „Szegedi Híradó“ reproduce datele principale ale bilanțului general al băncilor române pro 1901, pu-

blicat în „Anuarul“ pro 1903, scoțând în special la iveală: Imprumuturile hipotecare, imprumuturile pe obligațiuni și creditele cambiale cu acoperire ipot., apoi continuă:

„Iată, sumele acestea culese cu litere grase, arată uriașele intabulări, ce le au efectuit băncile românesce în Ungaria. Cel mult 5 ori 6% ale acestor intabulări pot fi indiferente pentru noi, pe când 95% ale sumei de 25 milioane sunt introduse pe foaia „C“ a proprietarilor maghiari.

Nu este secret, că banii, cari intră de pe pământurile maghiare în cassele acestor bănci, nu se folosesc numai pentru operațiuni de bancă, ci, da, pentru scopuri de agitațiune.

Băncile acestea sunt subvenționate din România. Agenții lor sunt oamenii cei mai agili. Ei știu, unde să pândescă și când și unde să se arunce asupra pradei.

Dacă deja micile proprietăți sunt menite să peară — și cum se vede aceasta le este menirea, poate este una din aparițiunile timpului modern — apoi ajungă cel puțin în posesiunea băncilor maghiare. Numai cât aceasta, de present, este imposibil. Băncile noastre maghiare nu pot face concurență institutelor de bani ale naționalităților, nici agilelor și avantajioaselor bănci românesce și nici bogatelor bănci săsesce, care sunt inzestrate din Germania cu milioane eftine, ba gratuite chiar, ca cu atât mai ușor să-și poată continua munca de sobol.

Este foarte greu a face concurență acestor bănci, atât din punct de vedere financiar, cât și mai cu seamă din punct de vedere etic; căci scopul înadever arareori sfîntesce mijloacele; dar și din punct de vedere patriotic încă ar fi disgustătoare concurența, că acum care din bănci să bată în dobă averea micului proprietar.

Aducând sacrificii eventual se poate. De present experimentează în S.-Szt.-György o expositură a băncei „Magyar Jelzalog Hitelbank“ spre a da Sécuilor imprumuturi mici de 600—800 coroane, pe lângă condițiuni adevărat creștinesce, ca în modul acesta Sécuii să-și poată aduce încâtva în ordine realitățile, cari au ajuns deja aproape pe mâna Românilor.

Aceasta experimentare a numitei bănci, zău, d'abia poate fi alta, decât o idee, care nefiind imitată, probabil în curând va înceta.

Institutele noastre de bani, mari și bogate, ar trebui să țină la olaltă, cum o fac acestea băncile românesce și în comună înțelegere să ia lupta de concurență cu băncile naționalităților. Încă nu este prea târziu, mai este timp, ca datoriiile hipotecare ale micilor noștri proprietari să le converteze băncile noastre și în modul acesta să delătore pe inimizia noștri interni, de pe calea, pe care înaintează spre stricăciunea noastră.

În cele din urmă institutele noastre de bani, la olaltă, tot sunt mai puternice, decât băncile naționalităților.

Este deci de datorința noastră a libera moșiile maghiare de sarcinile hipotecare ale naționalităților și n'ar trebui să ne spăriem de sacrificiile, ce ni-se cer la început și cari cu timpul și așa se restituiesc.

Aceasta însă una ori două bănci maghiare, avisate numai la sine, d'abia o pot face. Dar aliate mai multe și cu dragoste față de scopul patriotic, da.“

Așa glăsuiesce „Szegedi Hiradó“.

Al doilea țiar, care asemenea voiesce să salveze pe maghiari și patria de un pericol inchipuit, ce ar amenința din partea băncilor naționalităților este „Magyarország“. În numărul său dela 30 Iulie a. c. țiarul acesta publică sub rubrica sa economică un lung articol de aproape 3 coloane sub titlul „Az erdélyrészi nemzetiségi pénzintézetekről“ („Despre institutele de bani ale naționalităților din Ardeal) în care, după ce rectifică unele date eronate, ce s'au publicat într'un alt țiar despre „Albina“, și după-ce afirmă că băncile românesce dau anual pentru așa numite scopuri-filantropice 130—150,000 coroane (!), se ocupă mai în detail cu institutele de bani săsesce. Numesce pe cele mai de frunte din ele, arătând totodată cât dă fie-care anual pentru scopuri filantropice, respective pentru scopuri naționale săsesce și le impută că pentru a ferii comunele de școale de stat au înființat și susțin ele pe spesele lor școale proprii. În fine arată cum au cuprins Sașii „nepatriotici“ în ultimele două decenii pe contul elementului maghiar tot mai mult teren, pe care acum se silesc a-l coloniza cu Șvabi aduși din Banat.

Cu privire la contraacțiunea, ce ar trebui inițiată față de tendințele afirmative antimaghiare și antipatriotice ale Românilor și Sașilor, autorul articolului din „M-g“ țice următoarele:

„O acțiune lentă și care ar fi să se desvolte treptat deja din motivul acela nu va duce la scop, fiind-că în timpul acelei desvoltări succesive, institutele de bani ale naționalităților încă câștigă timp pentru a-și înmulți forțele și a-și organiza rezistența.

Cuibul de vespi trebuie spulberat cu un capital mare, cu o putere iresistibilă. O astfel de mare putere, inzestrată tot-odată și cu autoritate — este *Cassa de păstrare postală*, care se poate numi un mare institut de bani al statului. Multele milioane depuse aci și cari zac aproape nefructificate, oferă mijloace abundante pentru o astfel de acțiune patriotică. Înființeze statul o filială în cel mai expus centru al naționalităților, în Sibiiu; converteze imprumuturile hipotecare și cambiale hipotecare de 6—7% ale proprietarilor maghiari, sași și valachi din Ardeal, în imprumuturi eftine de $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ %. Aceasta ar putea-o face cu atât mai lesne, cu cât ar pute crucea spesele de prețuire, carea s'ar pute face din partea erarului, pe calea oficiilor catastrale; fiind în modul acesta spese mai puține, imprumuturile ar deveni mai eftine.

Un alt institut mare, agil și acomodat pentru scopul acesta ar fi, tocmai în urma organizațiunii sale extinse, *Asociațiunea centrală de credit* („Országos központi hitelszövetkezet“), care și-asa lucră sub egida statului și a căruia lucrare au simțit-o deja numeroase însoțiri românesce și săsesce, ce nutriau scopuri naționalistice. Ce rezultate binefăcătoare ar pute ajunge din punct de vedere național instituțiunea aceasta, dacă

statul i-ar veni în direcțiunea aceasta în ajutor cu o depunere de 15—20 mil. fără interese! Precum dă statul împrumuturi fără dobândă pentru răscumpărarea cupoanelor de rentă, motivând aceasta cu interesul financiar al statului, tot astfel ar putea sacrifica și pentru contrabalansarea activității băncilor nemaghiare, căci prin aceasta asemenea ar promova interesul statului“.

Precum vedem din cele premerse, presa șovinistă maghiară a pornit o formală goană contra institutelor noastre de bani, pe cari ar voi să le vadă nimicite, și toate acestea pe niște motive inchipuite și ridicole.

Ori-ce cunoscător serios și nepreocupat al împregiurărilor noastre reale scie, că institutele noastre de bani nu au și nu pot avé tendințe de expansiune și aceasta deja în urma insuficienței mijloacelor lor. Băncile noastre sunt, am puté dice, mai mult niște instituțiuni locale, menite a promova interesele economice ale locuitorilor dintr'un ținut anumit, preste care numai arare-ori trec cu operațiunile lor. Lucrul acesta este dealcum evident și din una din decisiunile luate la timpul său de I-a conferință a directorilor nostri de bancă, ținută la 25 și 26 Iunie 1898, când sub punctul VI s'a enunțat: „fiecare institut reprezentat să stărue, după posibilitate, a rămâne cu operațiunile sale pe terenul acelor comune, cari naturalmente gravitează la acel centru, unde se află reședința institutului respectiv“. Singură „Albina“ are un cerc de operațiune mai extins, dar aceasta la un institut cu un trecut de 30 de ani și mai bine este prea natural. Și nici despre institutul acesta nu se poate susține, că ar fi înaintat cu operațiunile sale până în Alföld, în comitatele dealungul Tisei, în special în Bács și Torontál, căci în părțile acelea, și în deosebi în Bács nu are împrumuturi de loc, iar în Torontál de tot puțin. Prin urmare este numai o ficțiune, că băncile românesci au pungășit economicese ținuturi maghiare.

Asemenea dovedesce o fantasmă foarte vie aserțiunea, că cel puțin 95% ale celor 25 mil. coroane întabulate în favorul băncilor române, ar zăcea pe moși maghiare, căci este sciut, că partea preponderantă a clientelei institutelor noastre de bani o formează țărâtimea română; au băncile române, nu este vorbă, și clientelă maghiară, de aceea, care exploatăată fiind de băncile proprii a căutat și aflat adăpost la institutele noastre, contra cărora plângeri basate nici când nu s'au putut ridica din partea aceasta; din contra sunt numeroase casuri, când moși și familii maghiare au fost salvate de perirea sigură cu ajutorul băncilor românesci, atât de mult urgisite de șoviniști.

În fine aserțiunea că băncile românesci ar fi alimentate cu bani din România și cele săsesci din Germania, nu este decât o frasă, menită a face efect asupra acelor, la cari se face apel pentru a lua cu băncile noastre lupta de concurență, de care dacă se va da cu mijloace oneste, va fi loială, institutele de bani române, care asemenea lucră pe cale cinstită, nu au motiv a se teme.

C. Popp.

Controlul permanent la institutele de bani.

Chestiunea aceasta continuă a fi discutată de tot mai mulți specialiști, anume „Magyar Pénzügy“ în numărul său ultim publică următorul articol, pe care'l reproducem în întregime:

Cred, că părerea și dorința fie-cărui specialist este, ca la institutele de bani și în genere la toate societățile cari administrează avere străină, controlul să fie permanent și continuu. Diferință de păreri există numai cu privire la persoana încredințată cu acel control.

După unii, controlul este a se încredința exclusiv unui controlor angajat permanent; după alții la băncile mai mici agendele de control sunt a se încredința însuși directorului executiv. Eu din parte-mi, încă aflu că este inomis de lipsă introducerea urgentă a unui control permanent, nu admit însă, ca la institutele, cari nu sunt în poziție de a înființa secțiuni speciale de control, agendele acestea să le îndeplinească o singură persoană, fie aceea revisor ales de adunarea generală, sau chiar și director executiv. Căci și revisorul este numai funcționar al institutului, care asemenea depinde mai mult sau mai puțin de directorul său, și în modul acesta ținta dorită numai într'atâta s'a ajuns, întrucât revisorul respectiv este om de încredere și cu caracter nepătat. Un asemenea control efectuat numai de revisorul angajat sau de directorul executiv ușor ar puté duce la manipulațiunile de până acum, prin conțelegerea persoanelor conducătoare. Căci experiențele dovedesc, că numai prin conțelegerea mai multor persoane s'au putut face delapidările și mal-versațiunile de până acum.

Deci nu o singură persoană este chemată a exercia controlul, ci controlul trebuie exerciat după un anumit sistem conform căruia toți funcționarii iau parte la control, dela practicant și până la director, unul controlează pe celalalt. Unde împrejurările pretind, acolo să se aplice un revisor, dar nici acolo să nu se concentreze controlul exclusiv în mâna acestuia, ci în a tuturor funcționarilor. La tot cazul activitatea unui revisor permanent este binefăcătoare, acolo, unde angajarea lui nu cere sacrificii prea mari.

E greșită părerea, că numai acel funcționar poate exercia sistematic controlul, care nu ia parte totodată și la administrațiune, căci un funcționar care s'evârșese diverse lucrări tehnice încă este în poziție de a controla activitatea altuia. Instituirea și introducerea unui astfel de sistem de control trebuie deci să fie nisuiința tuturor acelor, cari doresc o deslegare corectă a problemei, căci numai în modul acesta vor puté încunjura institutele mai mici și mai sêrace aplicarea revisorului costisitor, și controlul permanent totuși ar exista, pentru-că fiește-care institut dispune afară de directorul executiv de cel puțin încă doi funcționari, iar pe de altă parte introducerea acestui sistem simplu va întimpina mai puțină rezistență. După părerea mea sistemul de control reciproc este posibil, și cartea lui Alfred Kormos aflătoare în lucrare și a cărei apariție o așteptăm cu viu interes, ne va aduce în privința aceasta frumoase servicii.

Directorii și dirigenții neconțenit accentuează necesitatea controlului permanent și totuși se opun când este vorba ca să se schimbe amăsurat cerințelor moderne sistemul învechit practisat la institutele lor sau eventual să-și schimbe cercul de activitate, ca și când schimbările făcute ar duce institutul în fruntea căruia

se află, la perire. Cu toate că nu este vorba de altceva, decât ca și cel mai inferior funcționar să ia parte la control. În multe locuri însă se țin morțiș de sistemul vechiu și cele mai multe direcțiuni sunt în credința că funcționarii lor sunt cei mai cinstiți și n'au nevoie de un control mai amănunțit. Aflu de necesar deci în prima linie ca și munca celui mai mic funcționar să se valorizeze, căci și un funcționar inferior dextru, dacă nu este constrins numai la un cerc îngust de activitate, încă poate face în multe cazuri servicii folositoare. Prima grijă a direcțiunilor să fie deci, ca funcționarii să ajungă la lucrări corespunzătoare cunoștințelor lor și ținând cont de această împregiurare, la designarea cercului lor de activitate și la împărțirea muncii să se iee în considerare părerea tuturor funcționarilor nu numai dispozițiunile dirigentului. O altă împregiurare de căpetenie ar fi, ca funcționarii să fie cât se poate de independenți; nu numai controlorul să fie independent de capriciile directorului, ci și fie-care funcționar, și ca independența lor să fie asigurată prin statute.

Aceștia ar fi primii pași pentru atingerea scopului; trebuie deci ca institutele de bani și societatea să se nisuiască a le duce în îndeplinire, învingând opoziția conducătorilor conservativi, cari își tem cu gelosie cercul lor de activitate. Trebuie aflată modalitatea prin care conducătorii sub influința unei presiuni morale să fie nevoiți a introduce reformele de toți dorite. Cu altă ocaziune voiu arăta cum cred eu, să se producă această presiune morală.

(Munkács)

Katona J.

Lupta Americii în comerțul universal.

Problema comerțului universal este fără îndoială una din problemele cele mai grele de natură economică și socială, a căror rezolvire trebuie să se efectueze în secolul al XX-lea.

Icoana comerțului universal s'a schimbat foarte mult în deceniul ultim. Pe când odinioară Britania-mare domnea exclusiv comerțul universal și numai Germania era în stare să se afirme pe lângă regatul britanic în comerțul universal, în perioada cea mai recentă Statele-Unite ale Americii de nord au isbutit să-și asigure pe piața universală o poziție așa de importantă, încât a produs neliniște și agitație în Europa economică.

Un însemnat om de stat european a caracterizat foarte potrivit poziția actuală în piața universală. „Anglia“ a dis el, „a fost greu lovită prin rebelul din Transvaal, dar totuși este țeara cea mai bogată din lume. Franța nu are nici o inițiativă, este mulțămărită cu strălucirea faptelor mari de odinioară. Germania arată cea mai mare energie și inițiativă în Europa, însă a înaintat prea rapid. America are o abundență incomparabilă de izvoare de ajutor naturale împreună cu o mare inițiativă și va face lucruri mari“.

Până numai de curând Statele-Unite erau considerate în comerțul universal ca un factor, cu care este de a conta numai referitor la exportul de produse naturale, și abia în jumătatea a doua a anilor nouăzeci a început avântul rapid al industriei americane și în legătură cu acela pășirea Statelor-Unite pe piața universală. Uniunea a priceput să-și întărească neîntrerupt pozițiunea sa în comerțul universal și încurajează prin succesele mari de până acum, opini-

unea publică a Americii cugetă acum să-și elupte locul prim în comerțul universal.

Rapida dezvoltare economică și înaintarea continuă a Uniunii pe piața universală lovesc greu toate statele comerciale ale Europei, dar pe nici unul în așa măsură ca pe Britania-mare. Noțiunea de putere universală și comerț universal sunt așa de strins legate una de alta, încât e imposibil ca Britania-mare să nu scie, ce înseamnă înaintarea Americii pentru puterea universală britanică. Aici stau în joc interese așa de mari, încât se explică ușor, că agitația asupra înaintării Americii a produs valori înalte în opinia publică a Britaniei-mari.

În literatura economică a anilor din urmă lupta în comerțul universal este o temă care se discută neîntrerupt. Chiar acum au apărut câte-va publicațiuni de proveniență engleză și germană, cari se ocupă cu tema aceasta interesantă. Toate aceste examinează din diferite puncte de vedere pătrunderea producției americane în teritoriul care până de curind a aparținut economiei europene.

În studiul „Observări asupra vieții economice a Statelor-Unite“ de L. M. Goldberger (Germania) se constată grandioasa dezvoltare a Statelor-Unite în ultimul deceniu (1890—1900). Iată câteva cifre:

Valoarea producției americane se împarte în 3764 milioane dolari pentru produsele agricole și 5981 milioane pentru produse industriale, prin urmare nu agricultura ci industria formează stilpul principal al economiei americane. Din producțiunea agricolă se vin 1516 milioane dolari pe bucate, din cari: 828 milioane pe cucuruz, 369 milioane pe grâu și 217 milioane pe ovės, adică 75, 25 și 25½ procente ale întregii producțiuni a lumii. Bumbac produce uniunea americană 58 milioane baluri = 85% ale producțiuni din toată lumea. Vite numără 215 milioane în valoare de 3000 milioane dolari, din cari 15 milioane vitei, 16 milioane tauri, 46 milioane vaci, 18 milioane cai, 61 milioane oi și 63 milioane porci. Economia vitelor a dat: 46 milioane dolari din lână, 472 milioane dolari din lapte și produsele acestuia, 137 milioane dolari din ouă și 910 milioane dolari din vite vândute. — Producțiunea industrială își mulțămese colosala sa dezvoltare în parte bogatelor comori naturale ale țării. Uniunea americană posedă 50,000, Europa întreagă 11,000 miliri cuadrade de cărbuni de peatră (pe lângă 200,000 miliri cuadrade de cărbuni bruneti), și acopere 33% din trebuințele lumii, (Marea-Britanie 30%, Germania 19·6%). Mai departe în Uniune se obțin 33 procente aur și argint, 55 procente aramă, 30 procente plumb, și 33 procente argint viu din întreagă producțiunea lumii. — Oleu brut produce Uniunea 70, Rusia 65 milioane barreles. — Statele-unite posed 18,000 mile riuri navigabile, 200,000 miliri căi ferate (40% din întreagă lumea) față de 173,000 miliri ale Europei. — Numărul populațiunii este de 80 milioane suflete (48% născuți afară de America). Crescerea în deceniul ultim 21% (Anglia 10%). — Întreagă producțiunea Uniunii este evaluată la 18,800 milioane dolari, exportul la 1371 dolari, importul la 850 milioane dolari.

Tabela următoare ne dă un tablou general asupra dezvoltării industriale a Uniunii:

	1900	1890	1880
Nr. exploatațiilor	512,339	355,415	253,852
Capitalul investit în milioane de dolari	9,855	6,525	2,790
Numărul mediu al lucrătorilor	5.316,800	4.251,600	2.732,600
Plata anuală a lucrătorilor în mil. de dolari	2,328	1,891	948

	1900	1890	1880
Valoarea materialului brut întrebuințat în milioane de dolari	7,348	5,162	3,396
Valoarea produselor în milioane de dolari	13,014	9,372	5,369

Din singuraticile industrii se vin: pentru cele aparținătoare mijloacelor de nutreț 2277 milioane, pentru fer și oțel 1793 milioane, pentru industria textilă 1637 milioane. Mai departe fabricațiunea ferului și oțelului absoarbe cel mai mare capital investit 1528 milioane și cea mai mare retribuțiune anuală a lucrătorilor, de 381 milioane. Numărul puterii de cai al tuturor industriilor s'a ridicat dela 5.955,000 în 1890 la 11.300,000 în 1900.

Importul Uniunii în 1902 a fost în valoare de 877 milioane, iar exportul de 1355 milioane. Tabela următoare arată exportul din căți-va ani, cum și cifrele de export ale principalelor state industriale europene.

Anul	Statele-Unite	Britania-mare	Germania	Francia
Milioane dolari				
1895	793	1100	790	651
1898	1210	1136	864	678
1900	1371	1417	1098	793
1901	1460	1363	1113	804
1902	1355	1380	1158	818

Urcarea în procente socotită pe 10 ani . . +55.40% +13.25% +47.28% +16.71%

Scăderea cifrei exportului american în ultimul an se explică între altele prin recolta slabă. De fapt exportul articolelor de industrie percentual s'au urcat și în anul trecut cum arată tabela următoare:

Din exportul total se vin în procente pe articolele industriale:

	Statele-Unite	Britania-mare
1890	17.87	87.16
1898	24.02	85.31
1901	28.22	81.20
1902	29.80	—

Pe când deci în exportul de produse industriale ale Britaniei-mare se constată o scădere de 6%, exportul Uniunii s'a urcat cu 11%.

Statistica importului Statelor-Unite constată de asemenea colosala dezvoltare a industriei americane, deoarece importul de produse brute ce trebuie prelucrate de industriile din țeară se urcă rapid din an în an. Înainte cu 5 ani acest import era evaluat numai la suma de 200 milioane dolari, în 1901 la 270 milioane și în 1902 la 320 milioane dolari.

Bilanțul comercial al Uniunii devine tot mai favorabil. În 1895 acela avea un activ de 75, în 1902 de 478 milioane dolari, în urmare urcarea dela 1895 este în calcul rotund de 400 milioane dolari. Îndeosebi este instructivă o asemănare cu Europa, respective cu Britania-mare. În 1895 Uniunea exporta în Europa în valoare de 628 milioane dolari, în 1902 de 1008 milioane dolari; a importat din Europa în valoare de 384, respective de 475 milioane pe dolari. Aceste cifre dau în favorul Uniunii un activ de 244 milioane dolari pentru anul 1895 și de 533 milioane dolari pentru anul 1902, ceea-ce face o urcare de 289 milioane dolari. După-ce bilanțul comercial al Uniunii dela 1895 arată un plus activ de 403 milioane dolari și din aceste 289 milioane dolari (circa 75%) se vin pe Europa, — este evident că pentru comerțul extern al Americii cea mai însemnată piață de desfacere este Europa; mai

departe că America își mulțamește în cea mai mare parte Europei urcarea comerțului său extern. În locul prim Britania-mare este îndreptățită a se plânge asupra invasiunii americane. Din bilanțul acestor două state se vede, că în 1895 Uniunea a exportat la Britania-mare în preț de 387, în 1902 de 549 milioane dolari; a importat din Britania-mare de 159 respective 166 milioane dolari.

Prin toate aceste cifre este constatată colosala dezvoltare a Statelor-Unite. După „Pest. Lloyd“ de +.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 6 August 1903.

În urma desolatelor stări politice din țeară pe piața internă de bani se arată mari deosebiri între piețele ungare și austriace. În piețele ungare cererea de bani a fost, chiar și cu ultimo, de tot minimale, astfel că față de finea lunii premergătoare portofoliul centralei Bancei Austro-Ungare din Budapesta arată o reducere de K 14.635 mil., iar a filialelor o scădere de K 4.314 mil. În Viena din contră cererea a fost la ultimo cu mult mai mare, decât s'a fost prevădut, s'au scontat în cea mai mare parte cambii cu scadență scurtă. Cu începutul lunii încordarea s'a mai redus și ați etalonul este deja cel vechiu. Cambii de bancă de prima bonitate se discontează cu 2⁷/₈%, cambii de ale morilor cu 3¹/₈%, iar cambii comerciale și de portofoliu, după bonitate și scadență, dela 3¹/₄% în sus.

În Berlin discontul privat este 3¹/₄%, în Londra 2³/₈—2⁷/₁₆% și în Paris 2³/₈%—2¹/₄%.

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

În Ungaria. Situațiunea agricolă în Ungaria la 30 Iulie a. c. era — conform raportului ministrului de agricultură — următoarea: În decada ultimă a lunii Iulie a fost în genere timp uscat, așa că lucrările agricole, îndeosebi secerișul, s'au putut săvârși în parte precumpănitoare în impregiurări favorabile.

În genere calitatea bucatelor corespunde așteptărilor numai în puține locuri. Sécara și ovésul au suferit mai puțin; în privința colorii și greutateii aceste produse au dat o recoltă bună mijlocie. Grăul a suferit mai mult, de asemenea și orzul.

La 30 Iulie situațiunea recoltelor era evaluată astfel:

	Teritoriul cultivat în jug.	Media recoltei per jug. cat. în măși metr.	Recolta an. 1903 în măși metr.	Recolta an. 1902 în măși metr.
Grâu . .	5.794,378	6.85	39.730,100	46.507,113
Starea la 20 Iulie	„	6.81	39.451,500	—
Sécară și indoituri	1.941,000	6.18	11.990,800	13.606,722
Starea la 20 Iulie	„	6.17	11.970,000	—
Orz . .	1.828,300	6.95	12.714,900	13.575,100
Starea la 20 Iulie	„	6.91	12.645,800	—
Ovês . .	1.756,800	6.61	11.614,600	12.019,477
Starea la 20 Iulie	„	6.59	11.592,200	—

Plantele de săpat s'au dezvoltat frumos. Cucuruzul stă mai bine ca în perioada corespunzătoare a anului trecut. Cartofii, napii și în parte și viile sunt în stare multămitoare. Satisfăcătoare sunt și diferitele soiuri de nutreț și plantele de grădină. Din cauza multelor ploii de mai înainte lucrările agricole s'au îngrămădit; de aceea treeratul bucatelor se face mai încet ca de obicei. În cele mai multe economii treeratul de probă se va face numai în zilele proxime. De aceea și datele publicate astădată referitor la rezultatul secerișului vor pute fi stabilite mai aproape de adevăr numai în zilele proxime. Paie în genere vor fi mai puține decât în anul trecut.

Desvoltarea *cucuruzului* se anunță favorabilă de pretutindenea, asemenea și dezvoltarea *cartofilor*. Firesce sunt și excepțiuni, anume în unele locuri cucuruzul a rămas slab din cauza ploilor, iar cartofii au început a putrezi și frunzele a fi atacate de peronospora.

Fruitele de grădină, păstăioasele și diferitele soiuri de varză se desvoaltă bine.

Meiul și hrișca sunt satisfăcătoare.

Hemeiul în unele regiuni ale Ardealului a suferit din cauza ploilor; totuși hemeiul timpuriu va da o recoltă bunișoară, iar soiurile mai târzii recoltă bună.

Cânepa și inul dau recoltă satisfăcătoare.

Tutunul de asemenea promite recoltă satisfăcătoare.

Napii de zahăr și de nutreț se desvoaltă favorabil în partea cea mai mare.

Cositura a doua și a treia a *nutrețurilor artificiale* (a trifoiului și luternei) s'a făcut mai pretutindenea cu bun rezultat, mazăricea încă a dat recoltă favorabilă în privința calitativă; cucuruzul de nutreț și mohorul au suferit din cauza buruenilor.

Livezile vor da în multe locuri otavă mai multă decât fân.

Pășunile sunt în situațiune multămitoare.

Viile au fost favorisate de ploii; stropirea lor însă a fost împedecată, din care cauză peronospora a luat dimensiuni mari. Recolta se speră a fi numai în parte satisfăcătoare; în preponderanță va fi slabă.

Dintre *poame*, prunele vor da recoltă parte bună parte bogată, merele și perele vor da în partea cea mai mare recoltă slabă.

COMERCIU.

Relațiunile comerciale dintre Austro-Ungaria și Italia. Chestiunea înnoirii tractatului de comerț între Austro-Ungaria și Italia devine din zi în zi o afacere gravă, și amenință de a avé un rezultat cu totul nefavorabil bunelor raporturi dintre aceste state. Cum se scie Austro-Ungaria a denunțat tractatul de comerț cu Italia, și aceasta, deși cu regret, a luat act de denunțare. Acum nici unul din guvernele acestor state nu ia inițiativa pentru reînceperea tractărilor în scopul încheierii unei noi convențiuni de comerț. Austro-Ungaria se pare, a trăgâna luarea inițiativei unei negocieri, temându-se că ea ar crea guvernului comun cele mai mari dificultăți cu cele două camere, din Budapesta și Viena. Italia nu voește să ia inițiativa pentru-că denunțarea tractatului o face să prevađă un refuz, pe care dorește să-l evite. Această situațiune poate să dureze până la finea anului, rămânând aceste state unul față de altul fără nici un tractat de comerț. Se înțelege, că acordul s'ar pute face numai prin concesiuni reciproce. Este însă la mijloc curentul protecționist, care domină

pe toți și care produce animosități, împedecând și chiar zădărniciind bunele relațiuni dintre state și popoare.

Camera de comerț și industrie din Budapesta contra întrării institutelor de stat ca membri în însoțiri. Camera de comerț și industrie din Budapesta a făcut acum de curând o reprezentațiune la ministrul de comerț din cauza că Însoțirea industrială și agricolă din Vaț a primit să provadă trebuințele Institutului de surdomuți ung. reg. cu articolele necesare de pele.

Ministrul de comerț a răspuns, că numitul institut a intrat cu învoirea ministrului ung. reg. de culte și instrucțiune publică în șirul membrilor Însoțirii din Vaț. În urma acestui rescript camera de comerț și industrie din vorbă a făcut o nouă reprezentațiune la ministrul de comerț, în care a arătat că întrarea institutelor de stat în șirul membrilor Însoțirilor este contrară §. 223 al legii comerciale și §-lor 12, 13 și 15 ai art. de lege XXIII din 1898, și astfel cere, ca ministrul să stărue a delătura acest precedent pe care îl crede periculos. s.

CRONICA.

Buletinul de curs al bursei din Viena va suferi cu începere din toamna anului curent unele schimbări. Anume rubrica scrisurilor fonciare și a obligațiunilor comunale, de căi ferate și de bancă va primi mai multe subrubrici și obligațiunile băncilor fără acoperire ipotecară se vor cota separat. Cu ocaziunea aceasta vor primi o nouă împărțire corespunzătoare și efectele ungare.

Taxa de monetizare a pieselor de K 20.— Prin ordinațiunea sa Nr. 2920/903 ministrul de finanțe a redus taxa de monetizare a pieselor de aur à K 20.— dela K 4.— la K 2.—. În consecuență Banca Austro-Ungară este obligată a schimba drugii de aur ori-când în bancnote, calculând pro 1 Kg. aur fin K 3278.—.

Bancnote noue à K 10.— În urma numărului de falsificări a bancnotelor de K 10.—, aflătoare în circulațiune d'abia dela Septembrie 1901, Banca Austro-Ungară a hotărît să retragă bancnotele acestea și în locul lor să emită bancnote noue à K 10.—, cari se vor deosebi de cele vechi atât la culoare cât și la executare. Bancnotele noue se vor pune în circulațiune probabil la începutul anului viitor.

Emigrațiunea prin portul Hamburg. Conform raportului anual al oficiului de emigrațiune din Hamburg în anul 1902 au emigrat prin portul dela Hamburg 101,633 persoane, între cari: 9570 germani, față de 7324 în 1901; 43,994 Ruși, 23,454 Austrieci, 21,485 Unguri, sub cari se 'nțeleg supuși ungari fără deosebire la naționalitate, 1721 Români (din România) și 811 Italiani.

„Sentinela“ din Panciova a votat următorul *Normativ pentru fondul Mesei studenților din părțile Panciovei:*

1. Direcțiunea institutului „Sentinela“ înființând un fond pentru ajutorarea studenților români din părțile Panciovei, va propune în tot anul adunării generale ordinare, ca din profitul curat anual să se voteze o dotațiune de 500 coroane pentru acest fond.

2. Acest fond se va augmenta și prin donațiuni dela particulari și corporațiuni.

3. Dotațiunile asiguate din partea institutelor de bani se pot lăsa ca depuneri la respectivele institute, păstrându-se în cassa „Sentinei” libelele de depuneri și ridicându-se din acele sumele de lipsă.

4. Fondul acesta sub numele de „Masa studenților din părțile Panciovei” se administrează în cont și registru separat la institutul „Sentinela”. Efectele acestui fond încă se păstrează în cassa institutului „Sentinela” conform regulamentelor și statutelor.

5. Ajutoarele oferite din acest fond prin direcțiunea institutului „Sentinela” se asignează odată sau în rate lunare cu începutul lunii lui Septembrie a fie-cărui an.

6. La acordarea de ajutoare se vor lua în considerare cererile prezentate de studenți originari din părțile Panciovei (fostul confiniu militar), stabilindu-se următoarea ordine de prioritate pentru cei ce fac studiile:

- la școlile medii gr. or. române din Brașov (beneficiați la masa studenților din Brașov);
- la școlile medii cu limba de propunere română în alte orașe din țară;
- în clasele inferioare dela gimnaziul de stat din Panciova;
- studenți de gimnaziu plasați în alumneele românești din Lugos și Timișoara;
- studenți la școlile superioare din patrie și străinătate.

7. Acei studenți beneficiați, cari sunt siliți a repeta clasa, perd ajutoriul.

Cererile recomandate prin contribuții la acest fond se vor lua în considerațiune specială până la suma contribuită și după împrejurări.

Din ședința direcțiunii institutului de economii și credit „Sentinela”, ținută în 1 Maiu 1903.

P. Stoica,
presid. și director exec.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Albina” institut de credit și de economii în Sibiu. Bilanțul semestral al acestui institut încheiat cu 30 Iunie a. c. și publicat între inserțiunile numărului nostru precedent, arată în comparațiune cu bilanțul semestralului I al anului 1902 următoarele schimbări mai esențiale, anume *creștere*: la Imprumuturi ipotecare de K 305,000— (starea K 5.619,461—); la Credite personale dela K 1.788,411— la K 1.833,410— va să dică o *creștere* de circa K 45,000—; la Credite camb. cu acop. ipot. de circa K 92,000— (starea K 2.009,814), și Efectele fondului de garanție al scris. fonc. cu K 5,000 (starea K 422,151—). Din contra s'au redus: Escomptul cu circa K 78,000— la K 7.770,081-71. Creditele de cont-curent dela K 828,274— la K 564,352—. Lombardul cu circa K 34,000— la K 92,327—. Realitățile cu însemnata sumă de circa K 200,000 la K 685,445; aceasta în urma vinzării unui domeniu mare al institutului aflător în Bănat. Efectele dela K 1.904,211— la K 1.892,756—. Poziția „Diverși debitori” este cu circa K 9,000 mai mică decât în 1902 (starea K 223,072). Totalul activelor se prezintă cu K 21.443,857,48 față de K 21.542,662-41, deci arată o reducere de circa K 99,000—.

Dintre pasive au crescut: Fondul special de rezervă cu circa K 96,000— la K 196,967-31. Fondul de pensiuni dela K 378,135— la K 419,596— deci cu

K 41,000—. Depozitele spre fructificare cu considerabila sumă de K 517,000—, cifrându-se în total cu K 11.834,281— și Scrisurile fonciare în circulațiune cu K 155,000— (starea K 5.080,000—). Reducere se arată la Reescompt de circa K 11,000— (starea K 1.576,897—) și la Creditori dela K 1.031,741— la K 231,226—.

Sub Interese trans. anticipate figurează în bilanțul semestral suma de K 155,966— din bilanțul general dela finea anului 1902.

Profitul net realizat se prezintă cu K 120,117—, arătând față de perioada corăspunzătoare a anului 1902 o reducere de circa K 17,000—.

Venitul brut se cifrează cu K 639,342-47 față de K 632,684-42 în 1902, anume s'au încasat sub titlu: „Interese diverse” în total K 610,351-37, cu circa K 13,000— mai mult decât în 1902. Chirie K 8329-57 (plus față de 1902 de circa K 400—) și Provisiuni K 20,661— (față de 1902 minus de K 7,000—. Din contra s'au cheltuit sub titlu: Interese K 389,671—, cu circa K 16,000— mai mult decât în 1902. Spese diverse (salare, bani de cuartir, spese de administrațiune, marce de prezență, etc.) K 84,077— (în 1902 K 76,957—) și pentru Contribuțiuni K 45,476— (în 1901 K 45,810—).

Deși profitul net al semestralului I. 1903 este inferior cu circa K 17,000— profitului realizat în perioada corăspunzătoare a anului 1902, cu toate acestea este de sperat, că rezultatul final al anului curent nu va rămâne îndărăptul anilor precedenți, știut fiind, că precum în tot locul, așa și la bănci circulațiunea cea mai vie se manifestează totdeauna în a doua jumătate a anului de gestiune. *

BIBLIOGRAFIE.

Despre testament, explicarea art. de lege XVI. din anul 1876, de Dr. Valer Moldovan. Această publicațiune formează Nr. 6 din „Biblioteca populară a Asociațiunii” și tratează pe 80 de pagini următorul material:

Despre testament. *Introducere. Cap 1.* Despre testament și contract de moștenire în genere. *Cap 2.* De câte feluri sunt testamentele? *Cap 3.* Cine are drept să-și facă testamentul? *Cap 4.* Testamentul privat, făcut în scris. *Cap 5.* Despre martori. *Cap 6.* Despre testamentele verbale (făcute prin graiu viu). *Cap 7.* Despre testamentele privilegiate. *Cap 8.* Despre testamentele private depuse la notarul public. *Cap 9.* Despre testamentele publice. *Cap 10.* Despre testamentele comune și despre contractele de moștenire. *Cap 11.* Cum se poate strica un testament? *Cap 12.* Câte-va exemple din diferitele feluri de testament. Încheiere.

Mult, puțin, aproape toți oamenii moștenesc. De aceea chestia dreptului de moștenire interesează mai pe toată lumea. Și totuși chestia aceasta este așa de puțin cunoscută poporului. Urmarea e, că se nasc o mulțime de procese și cu ele deodată perderi mari materiale și dușmăni pe viață între rudenii.

Publicațiunea „Despre testament” editată de Asociațiune va face, suntem siguri, mari servicii poporului nostru, luminându-l în toate chestiile de moștenire și îndreptându-l pe calea adevăratelor sale interese în această privință. Cartea este scrisă în o limbă bună populară, se găsește la Asociațiune și la librării și costă numai 30 fileri + 5 fil. porto postal. r.

